

un šķēpu. 2007. un 2009. gadā izpētītas četru uzkalniņu paliekas. Vienā apbedījumā atrasts bronzas kaklariņķis un spirālgredzeni. Uz ziemeļiem no uzkalniņiem konstatēta un pētīta jauno laiku dzīvesvieta.

Oļegs Fedejevs (*Olegas Fediejevas*) informēja par pētījumiem Svētās Dievmātes Debesbraukšanas baznīcā Traķu (*Trakai*) pilsētā (baznīca celta 1409. gadā). Zem baznīcas grīdas vairākās kārtās atsegti apbedījumi apgleznotos zārkos. Augšējie kapi attiecas uz laiku ap 1764. gadu, kad notika karš ar Krieviju. Izpētītas arī vairākas kriptas. Senākie apbedījumi tajās datēti ar 15. gadsimtu. Pavisam baznīcā atsegti 82 kapi. Izrakumi norisa arī baznīcas ārpusē, vecās kapsētas teritorijā. Šeit atsegti 372 kapi. Pieejas konstatētas tikai dažos no tiem. Vienā bērna kapā atrasta aprobece no salocītām monētām.

Par 2006.–2009. gada izrakumiem 14.–17. gs. pareizticīgo kapsētā Viļņā, Bokšo ielā 6, referēja Rītis Jonaitis (*Rytis Jonaitis*) un Irma Kaplūnaite (*Kaplūnaite*). Atsegts viens kolektīvais kaps. Osteoloģiskā materiāla analīze atspoguļo iedzīvotāju slimības, vienai sievietei konstatēti smagi galvas ievainojumi. Sieviešu kapos atrasti sudraba gredzeni, vainagu apkalumi un auskari.

Vikints Vaitkevičs (*Vykintas Vaitkevičius*) referēja par pieredzi seno ģeogrāfisko karšu izmantošanā arheoloģisko pieminekļu meklējumos. Ievietojot vecās kartes mūsdienu ĢIS (ģeogrāfiskās informācijas sistēma), ir iespēja lokalizēt dabā tajās atzīmētās senvietas – uzkalniņus, kapsētas utt. Labs avots šādiem pētījumiem ir 17.–18. gs. zviedru kartes, kurās parādās toreizējo ceļu, mežu, māju vietas. Vēl senākās kartes ir pārāk shematiskas un neprecīzas. Arheoloģisko objektu meklēšanā var izmantot arī Krievijas impērijas 18.–19. gs. kartes. Tajās dažkārt pat atzīmētas “kurgānu” – uzkalniņu kapulauku vietas. Internetā ir publicēta privāta datorizētā seno karšu kolekcija – <http://maps4u.lt>.

Konferences otrajā dienā notika ekskursija pa apkārtnējiem arheoloģiskajiem pieminekļiem. Tika apskatīti Kapčamiestes (*Kapčiamiestis*) paleolīta apmetne, Vainežeru (*Vainežeris*) muižas un jauno laiku nocietinājums, Rudamina pilskalns, viduslaiku baznīcas un pils vieta Luškavā.

Roberts Spīrģis

Ģ. ELIASA JELGAVAS VĒSTURES UN MĀKSLAS MUZEJA KONFERENCE JELGAVĀ

2009. gada 18. decembrī Jelgavas vēstures un mākslas muzejs rīkoja ikgadējo zinātnisko konferenci “Zemgales vēstures lappuses pārļapojojt”. Konferencē tika nolasīti 14 referāti par visdažādākajām Zemgales vēstures tēmām. Ekonomiskās krīzes sekas bija jūtamas arī muzeja darbinieku iespējās izrādīt viesmīlību un skumjajā brīdinājumā par līdzekļu nepietiekamību konferences materiālu krājuma izdošanai. Taču neatkarītajā

Academia Petrina intelektuālā atmosfēra, par spīti visam, nebija zudusi un noskaņoja vēsturniekus un muzeja speciālistus veiksmīgai radoša darba dienai.

Pēc sirsniņiem muzeja direktores Gitas Grases un viņas vietnieka Ginta Putiķa ievadvārdiem sākās zinātniskie priekšlasījumi. Pirmo klātesošie noklausījās Imanta Laviņa referātu par Mežotnes vietvārda iespējamo pieminēšanu 12. gadsimta arābu ģeogrāfa Idrīsī darbos. Viņš norādīja, ka arābu ģeogrāfu sastādītas bija 72 atsevišķas kartes par dažādiem pasaules reģioniem. Kā liela daļa senās vēsturiskās ģeogrāfijas jautājumu, tā izrādījās ļoti specifiska tēma, kuras pilnīgai izpratnei nepieciešams būt profesionālam arābistam.

Guntis Gerhards un Mārtiņš Lūsēns ziņoja par izrakumu rezultātiem Jelgavas Sv. Trīsvienības baznīcas kādreizējā atrašanās vietā. Pagājušajā vasarā veiktajos izrakumos tika atsegta daļa no 17.–18. gadsimtā baznīcā veiktajiem apbedījumiem, kas ļāva gūt priekšstatu par šī perioda bērū paradumiem un turīgāko Jelgavas iedzīvotāju aprindu ikdienu un veselības stāvokli. Izrakumu rezultāti deva pierādījumus gan par salīdzinoši augsto medicīnas pakalpojumu kvalitāti 18. gadsimta Jelgavā, gan arī mūsdienās grūti iedomājamo bērnu mirstību un kaulu lūzumu traumatisma, tuberkulozes un cingas izplatību.

Ernests Vasiļausks no Lietuvas regulāri uzstājās Jelgavas konferencēs, un šoreiz viņa referāts bija veltīts izrakumiem Jonišķu vecpilsētā (16.–18. gs.). Šķietami nepretenciozā atskaite par izrakumiem provinces mazpilsētā Jonišķos, kur mazāk par visu var cerēt uz sensācijām, izrādījās neparasti fascinējoša, atklājot dažus Lietuvas seno iedzīvotāju ikdienas aspektus, kam parasti uzmanību nepievērš. Krišs Kapenieks runāja par saikni starp Zemgales un Kuršu kāpu reģioniem viduslaikos, atrodot jaunas un negaidītas kopsakarības. Līgas Irbes pētījums par Zemgales reģiona ietekmi uz jauniešu noziedzību Rīgā 19. gadsimta 70.–90. gados likās šķietami daudzsološs, taču cerības neattaisnoja. Ieguldot lielu darbu un izmantojot plašu avotu materiālu, viņa tā arī nespēja norādīt uz kopsakarībām, kas attaisnotu tēmas izvēli, tā vietā dodot priekšroku neizteiksmīgam konkrētu kriminālsituāciju apskatam.

Vēsturniece Inese Stikute stāstīja par vācu Pirmā pasaules kara okupāciju Jelgavā, it īpaši tās administratīvi birokrātisko pusi. Jelgavai un Zemgalei kopumā tas bija saimnieciskā un sociālā posta laiks, jo, atrodoties uz ekonomiskā kolapsa robežas, Vācija izmantoja Zemgali kā izejvielu un kara laupījuma avotu, nodarot reģionam nelabojamu postu. Juris Ciganovs atgādināja klausītājiem par pirms 90 gadiem notikušo Bermonta avantūru, tās izcelsmi, sekām un Zemgali kā militāri politisko telpu, kur minētie notikumi risinājās. Viņš īpaši skarbi kritizēja Latvijas masu kultūrā ne tik sen radītās leģendas par šo laiku un to negatīvo ietekmi uz traģisko notikumu pareizu izpratni. Tika analizēta P. Bermonta biogrāfija, kā arī bermontiešu karaspēka vājā vadības koordinācija, kas neļāva tam 1919. gadā ieņemt visu Rīgu.

Ginta Brūmane runāja par politiskā plakāta tradīciju starpkaru Latvijā, tā dizainu, vietējām īpatnībām un lomu politiskajā dzīvē. Tika

atgādināts par tādu jau aizmirstu vai par literāru izdomu uzskatītu starptaru perioda tradīciju kā priekšvēlēšanu kari starp plakātu izlīmētājiem, cenšoties aizņemt izdevīgākās un pārskatāmākās vietas. Kā izrādījās, Jelgava šai jomā bija ne mazāk kareivīga kā Rīga. Aldis Barševskis stāstīja par to, kā Latvijas prese apskatīja vai, pareizāk sakot, izvairījās apskatīt baltvācu izceļošanu 1939. gada rudenī. Jelgavai, kur vācu minoritāte bija iespaidīgi pārstāvēta, tas nozīmēja nopietnu sociālu un kulturālu traģēdiju, lai arī drīz pienākušā kara un okupācijas dēļ sekas tā arī netika līdz galam apjaustas. Jelgava no izceļošanas neieguva neko un, lai ko arī rakstītu Ulmaņa prese, ļoti daudz zaudēja.

Par Zemgales iedzīvotāju ikdienas dzīves īpatnībām Otrā pasaules kara laikā referēja Edvīns Evarts, minot atsevišķus aspektus, kā Zemgales aktīvo kultūras dzīvi kara laikā un higiēnas prasību ievērošanas grūtības ikdienā. Iesākto tematiku ar dzīvu stāstījumu un interesantu skatījumu turpināja Juris Pavlovičs, kurš vairāk pievērsās pārtikas racionēšanas sekām Jelgavas iedzīvotāju ikdienas dzīvē, salīdzinot to ar situāciju tā laika Eiropā.

Sievietes lomu militārajā dienestā Zemessardzē 1991.–1999. gadā, balstoties uz atsevišķu Zemgales novada vienību piemēru, aplūkoja I. Pinte. Viņa uzsvēra sieviešu dažādo motivāciju un ieņemamos amatus, iestājoties Zemessardzē. Izmantojot bagātīgu fotogrāfiju materiālu, par Jelgavas Ģ. Eliasa vēstures un mākslas muzeja sadarbību ar Jelgavas Ā. Alunāna muzeju referēja M. Matise. Beidzamā šajā konferencē uzstājās T. Putna ar stāstījumu par muzejpedagoģiskās programmas “Pašvaldību vēlēšanas 20. gs. sākumā” teatralizāciju interaktīvajās nodarbībās, parādot gan jauniešu, gan pieaugušo interesi par dažādām vēlēšanu niansēm.

Pasākuma noslēgumā aktīvas sarunas un diskusijas risinājās jau aiz konferences zāles durvīm. Kā vienmēr, var tikai priecāties par iespēju apmeklēt Jelgavas muzeju un tikties ar tā darbiniekiem un konferences viesiem. Atliek vien, kā to dara angļi, novēlēt, lai šī diena atkārtos vēl daudzas reizes. Cerēsim uz to.

Edvīns Evarts, Juris Pavlovičs

VĀCU VIDUSLAIKU PIĻU APVIENĪBAS ZINĀTNISKĀS PADOMES SANĀKSME MARKSBURGĀ

Vācu viduslaiku piļu apvienība (*Deutsche Burgenvereinigung*) ir vecākā starpreģionālā pieminekļu aizsardzības iniciatīva Vācijā. 1899. gadā to izveidoja arhitekts – restaurators un viduslaiku piļu pētnieks Bodo Ebharts (*Ebhardt*), lai turpmāk novērstu piļu un citu aizsargceltņu, kā arī vēsturisku dzīvojamo ēku iznīcināšanu un nepareizi izprastu restaurēšanu. Jau nākamajā gadā pēc dibināšanas apvienība par simbolisku summu nopirka Marksburgas pili Reinas krastā pie Braubahas pilsētiņas, lai tur izveidotu savu sanāksmju vietu un specializētu nozares bibliotēku.